

JELENITS ISTVÁN

„Találkozás”: szócikk egy képzeletbeli enciklopédiából

Hogyan készülünk *egy-egy találkozásra*?

Lehet, hogy olyan valakivel találkozunk majd, akivel addig még soha. Az ilyen embert is megelőzi a híre. A találkozás előtt többnyire átgondoljuk, mit hallottunk róla. Kérdéseket fogalmazunk magunkban: ezeket majd a mellének szögezzük, vagy magunk igyekszünk válaszolni rájuk, azoknak a megfigyeléseknek az alapján, amelyeket a találkozás percei, órái alatt fürkésző érzékszerveinkkel begyűjtünk az új ismerőről. Mintha kérdőívet fektetnénk magunk elé. Hogy eredményesebb legyen a beszélgetés, ennek rovataiba kell majd sietve plusz-mínusz jeleket húzógálnunk.

Az ilyen előkészület sokmindenre rányithatja figyelmünket, de személyiségünk legbelsejét mégis bezárja – szempontjaink, azaz előítéleteink fedezékébe. A készülő találkozás előtt alighanem épp azt a reményt kellene elsősorban fölkeltetnünk, nyitva tartanunk magunkban, hogy az, akivel találkozni fogunk, meglephet minket valami egészen újjal. Esetleg aprósággal, de mégis olyasmivel, ami váratlanul ér, megörvendeztet, felháborít, kihoz a sodrunkból, széttöri előre elkészített mondatainkat, és arra késztet, hogy olyasmit gondoljunk, mondjunk vagy tegyünk, amit addig még soha. Legalább egy parányi esélyt kellene biztosítanunk az ismeretlennek arra, hogy egészen a maga módján jelenjék meg előttünk, ne kelljen belebújni azokba a szerepekbe, amelyeket mi osztanánk ki neki. Csak így válhatik valóságossá egy találkozás.

S mi történik akkor, ha *régi ismerőssel* találkozunk? Ilyenkor emlékeinket szedegetjük össze, legutóbbi beszélgetésünk, levélváltásunk „végszavait”. Talán megnyugtat az a gondolat, hogy megszokott helyzetekhez, szavakhoz térhetünk vissza. Talán előre ásítunk egyet, esetleg épp annak örülünk, hogy most nem kell nagyon összeszednünk magunkat.

Pedig ilyenkor is jó volna fölkészülnünk a csodára. Elsősorban nem is arra, hogy a régi ismerős – megváltozhatott. Az igazi csoda az, hogy a végszavaknak rendszerint új akusztikát ad a közben eltelt idő. Esély és lehetőség az ismerőssel való találkozás is. Nem utolsósorban a múlt újraértelmezésére, a megbocsátásra, a megértésre. Olyasféle meglepetéssel járhat, amelyet atyja ölése jelentett a tékozló fiúnak.

Sokszor halljuk, elmondjuk, hogy az advent, a karácsony: találkozás Jézussal, találkozás azokkal az emberekkel is, akikkel egyébként mindennap együtt vagyunk.

A Jézussal való találkozásnak sok változatát bemutatja az evangélium. Volt, aki gyógyulásért fordult hozzá. Más bűnbocsánatot remélt tőle, ismét más Istentől szóló tündöklő tanítást. Zakeus a fűgefára mászott, hogy jól megnézze magát.

nak. De olyan is akadt, mint a két Heródes. Az öregebb csak azért tudakozódott utána, hogy elveszítse, hogy védekezni tudjon ellene. Harminc évre rá a fiatalabb is „kereste a módját annak, hogy valahol lássa” (Lk 9, 9), de bezárt szívvel akarta szemügyre venni. Meg se fordult a fejében, hogy igazán közel engedje magához. Olyan közel, hogy attól már a saját élete is veszélybe kerüljön.

Ha nyílt szív, csodálkozásra kész figyelem és alázatosság kell minden találkozásához, akkor a Jézussal való találkozásunk még inkább megkívánja mindezt. Pilinszky írta: „Meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk.” Ez a vágyakozás teszi gazdaggá az adventet és a karácsonyt, ez vezet igazán ünnepi módon Jézushoz s azokhoz az emberekhez is, akikkel együtt ünnepelünk.

NAPLÓ

In memoriam

Vankóné Dudás Julianna

A művészetek igazsága nem tűri a magas és a mély jelzõt, melyről annyit vitáztak. Egy a művészet törvénye képen és írásműben, s adva van a fejlődés lehetősége. S az már nem ílés-ficamnak róható fel, ha manapság a naivak egyre keresettebbek.

Az idén tavasszal, 65 éves korában elhunyt Vankóné Dudás Julianna elsősorban mint paraszt-festő volt közismert, jóllehet a nép világának és műveltségének emlékezet-hordozójaként írta be a nevét a magyar néprajzba, az emlékezetének, „amely az emberi mű maradandósága, a lét folytonossága érdekében állandóan megküzd a mulandósággal” (Bálint Sándor). Vagyis azok közé tartozott, akik a népi tudásnak teljes birtokában voltak.

Régi idők fajtája – mondhatnók tömören –, még közelebb az éghez, a természet romlatlan szépségeihez, de magához az emberhez is, aki tudott ünnepelni, s munkáját virág- és szőlőfüzérrel koszorúzta. Nem idill ez, hanem realitásokban tettenért fény, életvitelben megtapasztalható arány.

Dudás Juli képeit színeiről ismerjük meg elsősorban, az utolérhetően derűs kolorit-ról, s már „csak” szokásismeret kell, hogy tudjuk, miről szólnak. Milyen-rend járta a galgamenti lakodalomban, hány a pásztora a betlehemezőnek, vagy milyen is az „egyezős régi tánc”, hogy néhány példát említsünk. Híres könyve: a Falum, Galgamácsa immár második, bővített kiadást ért meg a Studia Comitatusia sorozatban. A falusi élet monográfiája ez – irodalmi igénytel megírva –, a népi emlékezet bámulatos enciklopédiája, egy elvesző (elveszett?) életforma tablója, melyet – mint azt a korábban az Emlékül hagyom c. kötetben olvashattuk – „teljesen átszótték a szebbnél szebb szokások, hagyományok, valamint babonák és hiedelmek”. És az esztendő szakrális forgása határozta meg, az a metafizikai érzékenységu „megrögzöttség”, amely fölemelte a hétköznapiakat is.

A Vigilia hasábjain – Rónay György jóvoltából – annak idején képeivel jelentkezett Vankóné Dudás Juli, az akkor már világhírű festőasszony, hiszen nemzetközi katalógusokban neve kiemelten szerepelt, s színeit mecsodálták Párizstól Tokióig.